



Związek Rzemiosła Polskiego

ul. Miodowa 14, 00-246 Warszawa, tel. +48 22 50 44 200, fax. +48 22 50 44 220, www.zrp.pl, zrp@zrp.pl

Stanowisko Związku Rzemiosła Polskiego

do projektu programu

„Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027”

Oś I Lepsze polityki dla rozwoju społecznego

Cel szczegółowy a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (str. 51)

Pozwalamy sobie zwrócić uwagę, iż mechanizm finansowania wsparcia przy zakładaniu działalności gospodarczej przez młodych ludzi powinien opierać się na modelu proporcji 2/3 dotacji bezzwrotnej w stosunku do 1/3 usługi wsparcia, w tym, wsparcia praktycznego np. połączonego z praktyczną nauką zawodu. Proponowana zmiana wynika z realnie odmiennej sytuacji kredytowej na rynku po okresie pandemii COVID-19, kredyty stają się mniej dostępne. Koniecznym wydaje się także zweryfikowanie danych finansowych na podstawie których opracowano uzasadnienie, podano dane z roku 2019, co przy obecnym poziomie inflacji nie odzwierciedla rzeczywistej siły nabywczej oraz zdolności kredytowej ludzi młodych (por. dane NBP 2020r)¹. Przy konstrukcji Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych (SZOOP) należy bezwzględnie stosować odniesienia do aktualnych danych GUS/NBP, pozwoli to uniknąć problemu niedoszacowania stawek przy praktycznej realizacji projektów np. za usługi edukacyjne.

Cel szczegółowy c) wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (str. 67)

¹ https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/systemplatniczy/dane/dane_statystyczne.html

Problem godzenia ról zawodowych z życiem osobistym, uzależniony jest od systemu taniej i łatwo dostępnej opieki nad dziećmi. Warto zauważyć, iż obecnie zagadnienie to jest stosunkowo dobrze zdefiniowane w publikacjach i opracowaniach naukowych oraz projektach badawczych (*zob. przykład opracowania w raz z literaturą pogładową; Zasada równego traktowania w zatrudnieniu jako element społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw Karolina Muszyńska, Uniwersytet Ekonomiczny, Wrocław 2019 www.wir.ue.wroc.pl*), brak jednak prostego narzędzia dla sektora małych przedsiębiorstw umożliwiającego identyfikację poszczególnych zagadnień problemu np. dla potrzeb sprawnej aplikacji o ośrodki UE. W tym zakresie propozycja działania 2 – Opracowanie systemu gromadzenia danych na rzecz urzeczywistnienia zasady równości szans kobiet i mężczyzn oraz innych grup społecznych narażonych na wykluczenie z życia społeczno-gospodarczego, wydaje się być właściwym instrumentem dla potencjalnego pracodawcy, w odnalezieniu właściwych praktyk, czy metod pracy w ramach tego zagadnienia.

Fundamentalnym w tym celu szczegółowym powinna być jednak współpraca z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pracodawców. Należy rozważyć możliwość zwiększenia nacisku na aspekt społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR), w tym obszarze programu. Rola partnerów społecznych powinna zostać znacząco uwypuklona w w/w działaniu, trudno będzie bowiem prowadzić jedynie badania naukowe w zakresie tematyki „równościowej”, nie wdrażając jej do przedsiębiorstw i marginalizując rolę partnerów społecznych w jej wdrażaniu. **Cel na poziomie operacjonalizacji w SZOOP-ie należy ukierunkować pod kątem partnerów społecznych.**

Cel szczegółowy d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia (str.76)

Działanie 1. Działania szkoleniowe i doradcze dla pracowników przedsiębiorstw i innych pracodawców, realizowane w obszarach kluczowych dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, w tym:

- a) *dostosowanie przedsiębiorstw do zmian/radzenie sobie w trudnościach*

Proponujemy w nazwie działania 2 usunąć słowo „innych”.

Uwzględniając bezwzględną konieczność działań doradczych oraz szkoleniowych mogących poprawić funkcjonowanie firmy w otoczeniu rynkowym, zwracamy uwagę na konieczność wsparcia działań miękkich finansowanych z EFS+, przez środki EFRR i odpowiedni montaż finansowy umożliwiający przekazywanie dofinansowań wspierających działania miękkie w układzie (usługa doradcza + zakup sprzętu). Przy tym należy zaznaczyć, iż montaż finansowy programów nie wyklucza udziału środków na tego typu inwestycje o charakterze łączonym.

W zakresie wsparcia mentoringu i standaryzacji pracy mentora, ZRP jako instytucja z jednej strony reprezentująca małych i średnich przedsiębiorców z drugiej zaś podmiot edukacji zawodowej o wieloletnich tradycjach i doświadczeniach widzi konieczność uwzględnienia modelu edukacji prowadzonej w miejscu pracy i na bazie wymiany wiedzy pomiędzy doświadczonym pracownikiem lub firmą z większym doświadczeniem, a podmiotem lub pracownikiem wymagających takiego wsparcia. Proponujemy sformułować zapis punktu a): *Sfinansowane zostaną również działania wspierające doradztwo i mentoring dla firm w okresowych trudnościach, takie jak: standaryzacja pracy mentora, szkolenia dla doradców-mentorów, prowadzenie punktu informacyjnego dotyczącego systemu wczesnego ostrzegania, badanie bieżących potrzeb przedsiębiorców w trudnościach, czy platforma wymiany doświadczeń ze szczególnym uwzględnieniem modelu wymiany doświadczeń pomiędzy firmami rodzinnymi zrzeszonymi w organizacjach pracodawców.*

Analogicznie do stanowiska w punkcie a) należy poddać modyfikacji brzmienie punktu c) w następujący sposób: *realizacja działań doradczych dla firm rodzinnych w zakresie m.in. procesów zarządczych i decyzyjnych w firmie rodzinnej oraz zakup instrumentów infrastruktury ją wspierających.* Zapis ten powinien na bazie przyszłego SZOOP przełożyć się na możliwość finansowania nie tylko usług doradczych ale i tych połączonych z odpowiednimi narzędziami (np. zakup oprogramowania etc.)

Działanie 2. Wzmocnienie Bazy Usług Rozwojowych (BUR) i jakości świadczonych usług rozwojowych.

Tak funkcjonalność, jak i jakość świadczonych usług przez BUR, w opinii naszego środowiska wymaga zdecydowanej poprawy poprzez ujednoczenie systemu dystrybucji bonów rozwojowych, za jakie przedsiębiorcy mogą kupować usługi w ramach BUR.

Bazując na obecnym stanie wiedzy oraz funkcjonalności BUR, dziwi fakt, iż w dokumencie nie odniesiono się w żadnym stopniu do sposobu dystrybucji „bonów rozwojowych” obecnie rolę tą spełnią Podmiotowy System Finansowania (PSF), system ten testowany w Małopolsce obecnie ma swoich operatorów na terenie całego kraju i obejmuje, także dystrybucję środków zapisanych w 16 Regionalnych Programach Operacyjnych. W poszczególnych województwach funkcjonuje po 3 lub 4 operatorów systemu, którzy dostarczają bony przedsiębiorcom. Ten element stanowi najsłabszy punkt systemu.

Po pierwsze systemy operacyjne operatorów są różne i niekompatybilne ze sobą.

Po drugie dystrybucja bonów odbywa się przez kilku operatorów w województwie, kilkudziesięciu w skali kraju, a promocja systemów jest znikoma.

Po trzecie analiza danych operatorów PSF wskazuje na niezwykle szybkie wykorzystywanie bonów. Przykładowo od momentu publikacji naboru do zakończenia czas wynosił niekiedy jedną godzinę. Zjawisko takie może sugerować korzystanie przez firmy doradcze z elektronicznych systemów blokowania bonów dla potrzeb swoich klientów, co wprost uniemożliwia skorzystanie z systemu poprzez małego przedsiębiorcę nie dysponującego oprogramowaniem do automatycznej rezerwacji bonu. Należy zauważyć, iż zjawisko to doskonale uwidocznilo się przy dystrybucji innej pomocy państwowej tj. środków z tarczy antykryzysowej.

Proponowanym przez ZRP środkiem zaradczym, zwiększającym funkcjonalność BUR, byłoby ujednoczenie systemów PSF do jednego funkcjonalnego o ogólnokrajowym zasięgu. Widzimy konieczność włączenia partnerów społecznych w proces monitorowania systemu PSF .

Odnosząc się do:

Działania 3. Pilotaż systemu Indywidualnych Kont Rozwojowych (IKR) należy zaznaczyć, iż testowanie systemu Indywidualnych Kont Rozwojowych (IKR), tylko na poziomie pracowników jednostek administracji szczebla krajowego i jednostek samorządu terytorialnego - **należałoby rozszerzyć na inne grupy np. grupę przedsiębiorców-rzemieślników.** Prowadzenie programu pilotażowego na wąskiej grupie specjalistów jest mało miarodajne i nie przedstawia pełnego obrazu funkcjonalności systemu.

Odnosząc się do:

Działania 4. Udział partnerów społecznych w procesach stanowienia oraz monitorowaniu prawa i polityk publicznych w zakresie rynku pracy. oraz 5. Wypracowanie przez partnerów społecznych propozycji rozwiązań dotyczących reagowania w sytuacjach kryzysowych na rynku pracy.

Sugerujemy ustanowienie, analogicznie jak w perspektywie programowej 2007-2013, mechanizmu stałego monitorowania rynku pracy, tak na poziomie regionalnym, jak i krajowym np. poprzez odtworzenie Obserwatoriów Rynku Pracy z udziałem partnerów społecznych.

Cel szczegółowy e) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego (str .87)

Uwaga ogólna:

Zakres opisu tego celu odnosi się do niezwykle istotnych problemów z punktu widzenia ZRP jako instytucji reprezentującej interesy pracodawców, ale także instytucji kształcenia zawodowego wpisanej w polską kulturę edukacji zawodowej (raport PARP pt „ Kształcenie zawodowe w rzemiośle”, grudzień 2020).

W działaniach celu (e) sformułowano zapis odnoszący się do (..) *wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego*. Z całą stanowczością należy nadmienić, iż system taki doskonale funkcjonuje w Polsce w ramach Izb i Cechów Rzemieślniczych (zob. Ustawa o rzemiośle Dz. U. z 2020 r. poz. 2159), rzemiosło zaś posiada także wypracowane modele realizacji dualnego kształcenia w najnowszych trendach technologicznych, kształcenia opartego na równoległej edukacji w szkole zawodowej (wiedza teoretyczna) i kształceniu praktycznym w zakładzie pracy (bezpośredni kontakt z przedsiębiorstwem). W tym systemie, kształcenie zawodowe jest ściśle dostosowane do oczekiwań i potrzeb pracodawców oraz pozwala uczniom na płynne przejście od nauki w szkole do czynnego życia zawodowego. Dualny system kształcenia oparty jest bowiem na połączeniu kształcenia praktycznego, w zakładzie pracy z ukierunkowanymi, zawodowo zajęciami w szkole zawodowej. Ze względu na ścisły związek teorii z praktyką system ten jest bardzo wysoko

ceniony tak przez uczniów, jak i pracodawców w wielu państwach UE, dla przykładu w Niemczech aż 2/3 młodzieży podejmuje kształcenie w tym systemie ².

Należy zatem z całą stanowczością zauważyć, iż system kształcenia dualnego funkcjonuje, dla zobrazowania jego stanu przytoczyć można kilka istotnych danych; obecnie działa 38 rzemieślniczych szkół zawodowych, w których kształcą się blisko 6 tys. uczniów przy czym w szkołach tych zatrudnienie znajduje 1132 nauczycieli zawodów. (zob. szerzej; *Informator Szkoły Rzemiosła -27 luty 2018 r Warszawa; www.zrp.pl*)

Cel (e) osi priorytetowej I wymaga zatem przeformułowania. Trudno bowiem twierdzić, iż wprowadzamy dualny system kształcenia gdy on doskonale funkcjonuje.

Propozycja zmiany zapisu w brzmieniu literalnym celu (e) (podkreślono część nazwy celu, która uległa modyfikacji):

Cel szczegółowy e) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie rozwoju dualnych systemów, kształcenia, szkolenia i przygotowania zawodowego.

Wnioskujemy o zmianę zapisu tego celu na:

poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania i rozwijanie dualnego kształcenia zawodowego, w tym przygotowania zawodowego (jest realizowane na podstawie Kodeksu Pracy).

² <https://www.szkoelryzemiosla.tarnow.pl/szkolenie-dualne-pracownikow-mlodocianych/>

Konsekwentnie za uwagami dotyczącymi „rozwoju”, nie zaś wprowadzania „dualnego systemu kształcenia” skonstatować trzeba, iż analizowany dokument, nie zawiera praktyczne żadnego odniesienia do metod wprowadzania dualnego systemu kształcenia.

Działanie 1. Kształcenie i doskonalenie kadr systemu oświaty

Proponowane obszary interwencji skupiają się na wsparciu jedynie systemu oświaty i kadr JST, brak jest odniesienia do doskonalenia kadr organizacji partnerów społecznych, w tym nauczycieli zawodu– rzemieślników oraz nade wszystko nauczycieli zawodu szkół branżowych działających przy izbach i cechach rzemieślniczych.

Należy rozszerzyć tę grupę docelową o nauczycieli ze szkół rzemiosła, z pełnym dostępem do edukacji podyplomowej oraz doradztwa metodycznego na tym samym poziomie, jak zapisano to dla kadr JST.

Działanie 2. Rozwój narzędzi i metodyki kształcenia ukierunkowanych na wspieranie kształcenia kompetencji kluczowych oraz kwalifikacji dostosowanych do wymagań rynku pracy oraz Działanie 3 Rozwijanie publicznej oferty e-materiałów.

Zapisy w obydwu działaniach pomijają rolę pracodawcy przy formułowaniu kluczowych kompetencji edukowanych pracowników. W zapisach w sposób zupełnie niezrozumiały pomija się tu fundamentalną rolę pracodawcy i jego zapotrzebowania na, określony sposób, wyedukowanych i przygotowanych pracowników. Kształcenie oparte o odpowiednio przygotowane i innowacyjne materiały, wsparte na badaniach naukowych i digitalizacji może być skuteczne jedynie w zestawieniu z zapotrzebowaniem pracodawcy. W opisie zadania 3 zamieszczono wdrożenie gier edukacyjnych, które stanowią bardzo ciekawy i innowacyjny element edukacji poprzez symulowanie określonych warunków i sytuacji życiowych. Zupełnie nie zauważono jednak, iż element naturalnego testowania powiązań edukacji z praktyką zawodową znajduję się przecież w istocie systemu kształcenia dualnego – poruszanego już w niniejszej analizie. Grywalizacja – to oczywiście skuteczne narzędzie, ale w tym przypadku grywalizację można byłoby skuteczniej zastosować szczególnie w procesach edukacji w zarządzaniu przedsiębiorstwem

Proponujemy zatem uzupełnienie opisu o: kreowanie systemu, rozwoju i upowszechniania materiałów edukacyjnych, w oparciu o realne i rzeczywiste potrzeby pracodawców i ich firm poprzez edukację zawodową opartą na modelu dualnym.

Działanie 4. Doskonalenie systemu kształcenia zawodowego i podnoszenie jego atrakcyjności w odniesieniu do wymagań rynku pracy

Opis działania, analogicznie do analizowanych poprzednio, nie wskazuje na kluczową wręcz fundamentalną rolę pracodawców w kształtowaniu zapotrzebowania na odpowiednio przygotowane kadry, które mają znaleźć się na rynku pracy. Należy zwrócić uwagę iż rynek pracy z definicji nie jest anonimowym tworem. Rynek pracy to dwie siły oddziaływań ekonomicznych, czyli pracodawcy i pracownicy. Naturalną konsekwencją, którą należy wyartykułować, jest zatem dbanie o potrzeby pracodawców, w zakresie zapotrzebowania na wyszkoloną i przygotowaną do bieżących trendów kadrę pracowniczą. W tym kontekście ważną grupą są też sami pracodawcy (właściciele mikro i małych przedsiębiorstw) nie tylko zajmują się prowadzeniem biznesu ale sami bezpośrednio uczestniczą w wytwarzaniu produktów czy świadczeniu usług.

Proponujemy zmianę zapisów nazwy działania (zmiany oznaczono podkreśleniem):

Doskonalenie systemu kształcenia zawodowego w tym systemie kształcenia dualnego i podnoszenie jego atrakcyjności w odniesieniu do wymagań rynku pracy.

Działanie 5. Nowoczesny system doradztwa zawodowego i promocja kształcenia zawodowego

Opis działania także pomija zagadnienie kształcenia w systemie dualnym analogicznie jak działanie 4 jedynie marginalnie akcentuje potrzeby pracodawcy.

Proponujemy zmiany zapisów (zmiany oznaczono podkreśleniem) nazwy działania na:

Nowoczesny system doradztwa zawodowego i promocja kształcenia zawodowego w tym systemie kształcenia dualnego.

Analogiczne uwagi można odnieść do zapisów kolejnego działania.

Działanie 6. Rozwój innowacji i wsparcie ucznia zdolnego w kształceniu zawodowym.

Działanie 7. Rozwijanie egzaminów zawodowych w zakresie weryfikacji kompetencji kluczowych ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji cyfrowych oraz działanie 8 Cyfryzacja obszaru edukacji i kształcenia.

Działania te koncentrują się na obszarach w zakresie, których Związkowi Rzemiosła już udało się poczynić znaczące kroki związane np. z procesem cyfryzacji zbiorów egzaminacyjnych w tym tworzenia nowych pytań do egzaminów zawodowych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój (POWER) – finansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego, Działanie: 2.15 Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki, z Instytucją Pośredniczącą dla Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 w osi II jaką jest Ministerstwo Edukacji Narodowej. W niniejszej analizie należy zasygnalizować postępy w tym zakresie wyrażając opinie, co do konieczności i niezbędności dalszej realizacji podobnych aktywności.

Konkluzje ogólne do celu szczegółowego (e):

Po pierwsze, należy uwzględnić rolę dualnego systemu kształcenia zawodowego, która została poza tytułem zupełnie pominięta.

Po drugie, przy realizacji zadań związanych z procesem edukacji zawodowej konieczne jest szersze odniesienie do roli pracodawcy, organizacji pracodawców, jako podmiotów kształtujących zapotrzebowanie na konkretne zawody na rynku pracy.

Po trzecie, należy z zadowoleniem przyjąć możliwość kontynuowania dalszych procesów digitalizacji systemu egzaminacyjnego w kształceniu zawodowym, oraz rolę dialogu społecznego w realizacji procesów edukacyjnych, które ujęto w działaniu 9.

Cel szczegółowy f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (s 101)

Działanie 1. Zintegrowane i kompleksowe wsparcie dla poradnictwa psychologiczno - Pedagogicznego

W opisie działania zaplanowano szerokie wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w obszarze edukacji. Warto zwrócić uwagę na konieczność modyfikacji założeń uzasadnienia działania o problematykę wykluczenia społecznego, czy też problemów adaptacyjno-poznawczych, występujących zarówno wśród dzieci jak i młodzieży, po okresie izolacji spowodowanej

pandemią Covid -19. Permanentna izolacja domowa i nauczanie online znacząco odbiły się na całym pokoleniu dzieci i młodzieży, które będzie wchodzić na rynek pracy. Istotne wydaje się zatem skoncentrowanie działań szczególnie, pod kątem przeciwdziałania problemom obciążenia emocjonalnego i ich konsekwencji na przyszłość. Pomocnym instrumentem przy formułowaniu celów szczegółowych w ramach SZOOP, mogą być badania projektu KE pn. PROSOCIAL (*badania w ramach CORDIS Analiza kondycji psychicznej nastolatków i młodych dorosłych podczas pandemii COVID-19*)³

Działanie2 Rozwój systemu edukacji włączającej dla wszystkich osób uczących się, Działanie 3 Wypracowanie i wdrożenie rozwiązań wspierających społeczno-wychowawczą funkcję szkoły, Działanie 4 Budowa skoordynowanego systemu pomocy specjalistycznej opartego na Specjalistycznych Centrach Wspierających Edukację Włączającą.

Wyżej wymienione działania w swym obszarze koncentrują się na wspieraniu w problemach wychowawczych, wsparciu i doradztwie psychologiczno-pedagogicznym jedynie kadry kierowniczej z JST (zapis z grupy docelowej celu f), brak jest jasnego i precyzyjnego odwołania się do wsparcia, kadry zarządzającej i nauczycieli kształcenia zawodowego z innych placówek m.in. szkół branżowych rzemiosła itp.

Ponadto stoimy na stanowisku, że potrzebne jest uzupełnienie opisów działań i grupy docelowej, także o **kadre zarządzającą szkół zawodowych włącznie z ich kadra nauczycielską.** Biorąc pod uwagę **doświadczenia i możliwości organizacji rzemiosła pracownicy takich podmiotów powinni być objęci tym działaniem.** Ponadto zasadnym wydaje się wprowadzenie elementów związanych z uwrażliwieniem grupy docelowej, na zagadnienia przeciwdziałania stresowi, umiejętności prowadzenia działań koncyliacyjnych w placówkach edukacyjnych, czy też prowadzenia rozmów ze środowiskiem potencjalnych pracodawców.

Cel szczegółowy g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb

³ <https://cordis.europa.eu/article/id/421549-analysing-the-mental-well-being-of-adolescents-and-young-adults-during-covid-19/pl>

ryнку pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej (s 111)

Działanie 1. Rozwój Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, Działanie 2. Prowadzenie i rozwój Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji., Działanie 3. Koordynacja wdrażania Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030., Działanie 4. Rozwój ofert formalnego i pozaformalnego kształcenia i uczenia się dorosłych

Działania te, stanowią ważny obszar zainteresowania środowiska rzemieślniczego, odnoszą się bowiem do fundamentalnych zadań jakie wypełniają izby i cechy rzemieślnicze w procesie edukacji i certyfikacji w obszarze nauki zawodowej, w procesie edukacji formalnej i pozaformalnej oraz kształcenia dualnego. Ważnym elementem powinno być zatem uwidocznienie w opisie działań interesariuszy, włączonych w proces rozwoju i prowadzenia tak Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, jak i Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji, oraz Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030.

Postulujemy o wpisanie organizacji rzemiosła jako podmiotu w grupie docelowej, do której skierowano wymienione działania. W obecnej formie mamy do czynienia z zapisami na bardzo dużym poziomie ogólności, uwzględniając nawet kontekst całości dokumentu.

Działania 5 Systemowe wsparcie edukacji cyfrowej dorosłych - Kluby Rozwoju Cyfrowego (KRC) oraz Działanie 6 Asystent Rozwoju Kompetencji Cyfrowych (ARKC).

Tworzenie ośrodków rozwoju kompetencji cyfrowych w wydaniu dedykowanym dla obywatela jest niewątpliwie potrzebne, należy jednak rozważyć, czy w pierwszej kolejności nie ukierunkować działań na pracowników firm, w szczególności, grupę osób w wieku przedemerytalnym oraz właścicieli małych i średnich przedsiębiorstw. Wspieranie pracowników nawet tych odchodzących na emeryturę, przyniesie zdecydowanie lepszy efekt, tak ekonomiczny, jak i społeczny, niż koncentrowanie się na nieokreślonej grupie wykluczonych cyfrowo. Należy zauważyć, iż w zdecydowanej większości to praca determinuje do nabycia choćby w znikomym zakresie nowych kompetencji. W omawianym przypadku kompetencji cyfrowych. Odpowiednie przygotowanie i obycie cyfrowe osób w wieku przedemerytalnym skutkować będzie naturalnym przeniesieniem tej wiedzy w lokalne środowisko danej osoby, po jej przejściu na emeryturę. Proces ten w sposób naturalny, w pewnym zakresie oczywiście, powiązać można z funkcją Asystenta Rozwoju Kompetencji

Cyfrowych (szerzej zagadnienie opisano: *M.Cyrklaff-Gorczyca, Starzenie się ludności jako wyzwanie XXI wieku. Ujęcie interdyscyplinarne, UMK 2018 r*)

Odnosząc się do *Działanie 7; Monitorowanie i identyfikacja potrzeb kompetencyjnych i zawodowych na rynku pracy, w tym przy udziale rad sektorowych.*

W procesach monitorowania lokalnych i branżowych rynków pracy należy uwzględnić także organizacje pracodawców. Zwłaszcza, że organizacje rzemiosła działają w sieci regionalnych jednostek.

Działanie 8 Instrumenty zwrotne na podnoszenie kompetencji osób dorosłych.

Instrumenty te należy uznać za bardzo istotne w kontekście rozwoju zawodowego pracowników, kadry zarządzającej firm oraz właścicieli firm.

Szkolenia tego typu powinny jednak opierać się na zasadzie współfinansowania w obszarze minimum 20 % w stosunku do 80 % pochodzących z dotacji. Uwzględniając bieżącą sytuację kredytową na rynku, rosnącą inflację oraz problemy z pozyskaniem kredytowania można rozważyć możliwość umarzania konieczności wnoszenia wkładu własnego. Należy zauważyć iż w momencie powstawania dokumentu mieliśmy inną sytuację ekonomiczną (okres przed pandemiczny), obecnie zaś sytuacja uległa drastycznej zmianie., a prognozy wskazują na tendencję rozwojową.

Analizując założenia działania 9 „*Przygotowanie przedstawicieli partnerów społecznych do pełnienia funkcji koordynatorów edukacyjnych w swoich środowiskach pracy oraz animatorów współpracy firm/branż ze środowiskiem edukacyjnym i rozwojowym.* oraz działania 10 *Podnoszenie kompetencji cyfrowych partnerów społecznych*”.

Dostrzegamy w przypadku działania 9 niezwykle istotną zbieżność proponowanych aktywności z funkcją, jaką już dziś z powodzeniem wykonuje rzemiosło (raport PARP pt „*Kształcenie zawodowe w rzemiośle*”, grudzień 2020 , program rządowy „Polski Inkubator Rzemiosła”). Koordynacja kształcenia i włączenie edukacji w miejscu pracy to unikatowy model, który warto podkreślać i z doświadczeń którego warto korzystać. **Sugerujemy dodanie do opisu działania stwierdzenia, iż obecnie realizowany model kształcenia dualnego w rzemiośle może stanowić modelowy przykład dla niniejszego obszaru interwencji.** Podnoszenie kompetencji partnerów społecznych w obszarach cyfryzacji, analogicznie jak zapisy działania 11. wspierające dialog obywatelski uznać trzeba za niezwykle potrzebne.

Cel szczegółowy h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie szans zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (s.127)

Cel h dedykowany jest zagadnieniu ekonomii społecznej i dialogowi obywatelskiemu, z uwzględnieniem wsparcia służb społecznych i socjalnych w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu i propagowaniu tzw. „polityki włączenia społecznego”. Odniesienie się do proponowanych zapisów wymaga pogrupowania działań na dwa obszary, w których należy podkreślić, możliwości jakie posiada rzemiosło, a które nie zostały tu w istotny sposób wymienione.

Segment I stanowią:

Działania: 1. Podnoszenie kompetencji pracowników instytucji regionalnych zajmujących się tworzeniem oraz wdrażaniem polityki z zakresu pomocy i integracji społecznej na poziomie regionu oraz stworzenie platformy wymiany doświadczeń dla tych instytucji, 2. Wsparcie potencjału organizacji pozarządowych do prowadzenia działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, 3. Działania ROPS w zakresie usług społecznych, pomocy społecznej, ekonomii społecznej i aktywnej integracji, służące włączeniu społecznemu, realizowane na poziomie wojewódzkim, 5. Zarządzanie sferą ekonomii społecznej na poziomie centralnym, 6. Doradztwo i rzecznictwo na rzecz regionalnych instytucji publicznych zajmujących się obszarem włączenia społecznego, 12. Koordynacja wdrażania dostępności do polityk publicznych, 13. Systemowe wsparcie dostępności w wybranych sektorach, 14. Wzmocnienie potencjału instytucji publicznych wykonujących zadania kontrolne i nadzorcze w związku z wdrożeniem Europejskiej Dyrektywy o Dostępności.

Obszar ten powinien zostać poszerzony o bezwarunkowy udział partnerów społecznych, tak na poziomie poszczególnych działań, jak i w ramach wymienionych podmiotów grupy docelowej. ZRP stoi na stanowisku, iż udział partnerów społecznych w procesie wzmocnienia ekonomii społecznej, publicznych służb zatrudnienia, procesów doradczych na rzecz decydentów na poziomie, tak regionalnym, jak i centralnym nie powinien odbywać się bez udziału partnerów społecznych – kluczowych graczy rynku pracy. Analogicznie sytuacja wygląda w przypadku zagadnienia ekonomii społecznej, która z zasady mogłaby czerpać z doświadczeń organizacji pracodawców w tym m.in. organizacji rzemiosła.

Dialog społeczny – stanowi bowiem stały element, szerokiego dialogu obywatelskiego i jako taki, powinien być traktowany. Aktorzy dialogu obywatelskiego mogą doskonale czerpać z wiedzy partnerów społecznych (dialog społeczny), chociażby ze względu na to, iż na poziomie dialogu europejskiego, od lat, OPS (Organizacje Partnerów Społecznych) posiadają szersze uprawnienia, niż te przypisane partnerom dialogu obywatelskiego⁴.

Oś III Równe szanse dla wszystkich

Cel szczegółowy h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie szans zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (s.180)

Działania przypisane do tego celu to: *1.Wdrożenie i przetestowanie rozwiązań dotyczących zatrudnienia wspomagane, 2.Opracowanie i przetestowanie narzędzi wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami - kręgów wsparcia oraz modelu wspieranego podejmowania decyzji, w tym asystenta prawnego, 3.Przygotowanie kompleksowego i zintegrowanego systemu orzekania o niepełnosprawności, 4.Opracowanie i przetestowanie modelu wsparcia dla rodzin z osobą z niepełnosprawnością lub zagrożoną niepełnosprawnością, 5.Utworzenie centrum komunikacji dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, zapewniającego komunikowanie się i uzyskanie informacji, w tym przy pomocy alternatywnych i wspomagających sposobów komunikacji (AAC) oraz języka migowego. Biorąc pod uwagę zbliżony zakres tematyczny wymienionych powyżej operacji można odnieść się do nich *en bloc*.*

Po pierwsze aktywne wspieranie osób niepełnosprawnych w działaniach na rynku pracy wymaga aktywnego udziału w tym procesie pracodawcy. Trzeba zatem zauważyć konieczność

⁴ Spotkanie Rady Europejskiej w LAEKEN, 14-15 grudnia 2001 r. Prawo uczestniczenia w procedurach opisanych w artykułach 137-139 Traktatu (tzw. dialogu społecznego) mają jedynie partnerzy społeczni spełniający warunki określone przez Komisję Europejską w komunikacie z 1993 r. (COM (93) 600) oraz komunikatach z 1996 i 1998 r. Szerszy komentarz na stronie: www.bjo.nazwa.pl/ed/content/europejski-dialog-spo-eczny.pl

włączenia partnerów społecznych w proces aktywności przewidzianych w celu szczegółowym (h). Pracodawcy zostali tu zupełnie pominięci.

Po drugie wymaga udziału pracodawców, którzy osobom ze specjalnymi potrzebami mogą zapewnić warunki do nauki zawodu, a następnie zatrudnienia.

Po trzecie zasadnym wydaje się też udział partnerów społecznych w kreowaniu innych działań wynikających z celu szczegółowego h, osi III.

Postulujemy, aby w grupie docelowej oraz w poszczególnych działaniach uwzględnić organizacje rzemiosła z jednej strony ze względu na statusu pracodawcy, z drugiej zaś na funkcję instytucji kształcenia zawodowego, jakimi są izby i cechy rzemieślnicze.

Oś V Szkolnictwo wyższe i nauka

Cel szczegółowy f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, inkluzywnego włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (s232).

Uwagi ogólne:

W tytule osi szczegółowej zamieszczono sformułowanie dotyczące „kształcenia zawodowego”, w treści dokumentu, opisie poszczególnych zadań brak jest nawiązania do obszaru kształcenia zawodowego. Konieczne zatem wydaje się odniesienie do przedmiotowego zagadnienia, także w dalszej części dokumentu. Jednocześnie rzemiosło stoi na stanowisku przeformułowania nazwy celu.

Proponujemy przeformułowanie nazwy celu szczegółowego (f) (zmiany oznaczono podkreśleniem) na:

f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, inkluzywnego włączającego kształcenia, w tym kształcenia zawodowego w systemie dualnym, i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Oś V odnosi się do szkolnictwa wyższego i nauki została skoncentrowana na działaniach wspierających jedynie szkolnictwo wyższe. Brak jest odniesień do kształcenia zawodowego i szkoleń, które de facto zawarto w pierwotnym zapisie tytułu osi V. Fakt ten powoduje brak spójności tytułu tej części opracowania z resztą dokumentu.

Dla potrzeby dalszej analizy działania osi V pogrupowano w dwóch blokach.

Blok I obejmujący działania, *1.Rozwój kwalifikacji i kompetencji studentów, 2.Wsparcie współpracy z pracodawcami poprzez wspieranie doktoratów wdrożeniowych, 3.Wsparcie uczestnictwa wybitnie uzdolnionych studentów w międzynarodowych konkursach, zawodach, konferencjach, 4.Rozwój kwalifikacji i kompetencji doktorantów, 5.Dostosowanie oferty dydaktycznej uczelni do potrzeb gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa, 6.Rozwój doskonałości dydaktycznej i naukowej podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, 7.Rozwój kwalifikacji i kompetencji zarządczych, przekrojowych i cyfrowych kadry zarządzającej i administracyjnej podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki. 8.Rozwój oferty uczelni w zakresie uczenia się osób dorosłych, 9.Wdrażanie w podmiotach systemu szkolnictwa wyższego zmian w zakresie zarządzania procesem kształcenia oraz systemu kształcenia na odległość.*

W obszarze wymienionych działań nie dostrzegamy wyraźnie zaakcentowanego nacisku na kwestię współpracy z organizacjami pracodawców lub samymi pracodawcami. Trzeba zauważyć, iż współpraca studentów uczelni o różnym profilu wręcz powinna być wspierana przez pracodawców, w testowaniu wypracowanych rozwiązań i technicznym ich dopracowywaniu. Zastosowanie współpracy rzemiosła z różnymi typami uczelni odbywa się obecnie „ad hoc” w sposób spontaniczny. Ilustracją owocnej współpracy rzemieślników z uczelniami są wspólne działania z Uniwersytety Medycznym przy konstruowaniu prototypów sprzętu rehabilitacyjnego, współpraca uczelni technicznych w zakresie robotyki i lekkich konstrukcji, współpraca uczelni humanistycznych w zakresie wzornictwa⁵.

Działania takie należałoby jednak wspierać w sposób ustrukturyzowany, można to uczynić na bazie tworzenia SZOOP FERS 2021-2027. Odnosząc się do istotnego tematu

⁵ (przykładowe efekty współpracy środowisk rzemiosła i szkolnictwa wyższego. :

<https://www.designalive.pl/bez-rzemiosla-nie-ma-designu/>

<https://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news%2C85775%2Cpolitechnika-opolska-podsumowuje-2020-rok.html>

mikropoświadczeń – czyli opisu kwalifikacji, program ten jest w etapie konsultacji KE, wynik konsultacji publicznych toczonych do 12 lipca 2021 powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w aktualizacji programu⁶.

Blok II obejmujący działania: 10. *Dostępne podmioty szkolnictwa wyższego i nauk,*

11. *Tworzenie i rozwój centrów wiedzy o dostępności,* 12. *Wsparcie krótkookresowej mobilności akademickiej studentów,* 13. *Wsparcie zdolności instytucjonalnej podmiotów w zakresie przyjmowania i obsługi osób z zagranicy,* 14. *Wsparcie tworzenia i realizacji międzynarodowych programów kształcenia.,* 15. *Wzmocnienie rozwiązań w zakresie uznawalności wykształcenia,* 16. *Programy międzynarodowych partnerstw akademickich uzupełniające do podejmowanych w programie Erasmus+,* 17. *Podejmowanie strategicznych inicjatyw krajowych związanych z bieżącymi trendami w umiędzynarodowieniu.*

Proces tworzenia centrów dostępność oraz szeroko pojęta współpraca ponadnarodowa stanowią o istocie interwencji EFS+ ,warto jednakże zwrócić uwagę na możliwość włączenia w działanie 12 możliwości finansowania działań studentów przy wsparciu instrumentów finansowych w postaci grantów np. w procesie realizacji staży zawodowych, które wymagają zaplecza finansowego, także w formie finansowania opracowania rozwiązań przydatnych w przedsiębiorstwie. Proces ten powinien być wspierany przez instrumenty finansowe.

Proponujemy zatem, włączenie możliwości zastosowania instrumentów finansowych do Osi V. Ponadto w działaniu 14 proponujemy ujęcie rozwoju kształcenia zawodowego poprzez zmianę nazwy działania na *Wsparcie tworzenia i realizacji międzynarodowych programów kształcenia w tym kształcenia zawodowego.*

W działaniu 15 dostrzegamy konieczność poszerzenia opisu grupy docelowej o organizacje pracodawców oraz izby i cechy rzemieślnicze, które posiadają znaczące doświadczenie w procesach wypracowywania mechanizmów uznawalności kwalifikacji zawodowych.

Oś VI Innowacje społeczne (s.250)

⁶ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/a-european-approach-to-micro-credentials_pl

Obejmująca wszystkie cele szczegółowe określone w art. 4 ust. 1 lit. a)-l) rozporządzenia w sprawie EFS+ w programie FERS 2021-2027 ujęta bez podziału na cele zawierająca jedynie działania tj; *1.Makro-innowacje, 2.Mikro-innowacje, 3.Rozwój ekosystemu innowacji społecznych, 4. Skalowanie rozwiązań.*

Proponowane założenia do osi innowacje społeczne, nie precyzują grup docelowych w ramach, których miałyby być prowadzone. Koniecznym wydaje się uwzględnienie w obszarze grupy docelowej organizacji pracodawców oraz szerszego grona partnerów społecznych.

Organizacje te, w tym rzemiosło w szczególności, posiadają niezwykle duży potencjał doświadczeń związanych z testowaniem modeli innowacyjnych, tak w skali makro, jak i mikro w rzeczonym obrzeże kwestii społecznych. Dodatkowo należy zauważyć, iż partnerzy społeczni posiadają poprzez centrale na poziomie WE, niezwykle potencjał w pozyskiwaniu wiedzy oraz wymianie doświadczeń, w zakresie nowatorskich rozwiązań behawioralnych.

Konkludując Oś VI wymaga włączenia pracodawców i szerszego grona partnerów społecznych. Oś wymaga doprecyzowania w zakresie stosowania instrumentów wsparcia finansowego.

Związek Rzemiosła Polskiego, Warszawa 7 lipca 2021